

Súd: Krajský súd Prešov
Spisová značka: 22Co/81/2019
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8117221475
Dátum vydania rozhodnutia: 29. 10. 2019
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Viera Kandriková
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2019:8117221475.2

Uznesenie

Krajský súd v Prešove v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Viery Kandrikovej a členov senátu JUDr. Michala Boroňa a JUDr. Branislav Brezu v spore žalobkyne: L. J., F.. XX.XX.XXXX, T. H. XXX, zastúpenej JUDr. Igorom Šafrankom, advokátom, so sídlom vo Svidníku, Sov. hrdinov 163/66, proti žalovanému: POHOTOVOSTĚ, s.r.o., so sídlom Pribinova 25, Bratislava, IČO: 35 807 598, o vydanie bezdôvodného obohatenia a určenie neprijateľnej zmluvnej podmienky, o odvolaní žalobkyne proti rozsudku Okresného súdu Prešov zo dňa 09.03.2018 č.k. 11Csp/244/2017-59 takto jednodhlasne

rozhodol:

Zrušuje sa rozsudok a vec sa vracia súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

odôvodnenie:

1. Napadnutým rozsudkom Okresný súd Prešov (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozhodol tak, že zamietol žalobu a vyslovil, že žalobkyňa nemá nárok na náhradu trov konania a žalovanému sa tento nárok nepriznáva.

2. Rozhodnutie právne odôvodnil podľa ustanovenia § 2 písm. a) a b), § 3 ods. 1 a 2, § 4 ods. 2 písm. g), h), i), j) a k) a 3 zákona č. 258/2001 Z. z. o spotrebiteľských úveroch, § 100 ods. 1, § 107 ods. 1 a 2, § 451 ods. 1 a 2 a § 456 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka a § 3 ods. 3 a 5 zákona č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa.

3. V odôvodnení uviedol, že na základe vykonaného dokazovania zistil, že dňa 19.11.2009 bola uzavretá medzi stranami formulárová zmluva o úvere podľa § 497 Obchodného zákonníka. Žalovaný ňou poskytol žalobkyňi úver 300 eur za poplatok 264 eur. Žalobkyňa mala zaplatiť 564 eur a to v 12 mesačných splátkach po 47 eur počnúc dňom 28.12.2009. Súd prvej inštancie dospel k záveru, že zmluvu uzavretú medzi stranami je potrebné posúdiť podľa zákona č. 258/2001 Z.z. o spotrebiteľských úveroch. Predmetná zmluva o spotrebiteľskom úvere neobsahuje povinné náležitosti podľa § 4 ods. 2 písm. g/, h/, i/, j/ a k/ zákona č. 258/2001 Z.z., čo spôsobuje bezúročnosť a bezpoplatkovosť úveru s poukazom na § 4 ods. 3 citovaného zákona. Vzhľadom na skutočnosť, že žalobkyňa mala žalovanému vrátiť len sumu poskytnutého úveru t.j. 300 eur a zaplatila mu 564 eur, u žalovaného došlo k bezdôvodnému obohateniu na úkor žalobkyne vo výške 264 eur titulom plnenia bez právneho dôvodu. Súd prvej inštancie mal za nepochybné, že subjektívna premlčacia lehota začína plynúť od doby, kedy sa oprávnený subjekt dozvedel o bezdôvodnom obohatení povinného subjektu a o jeho výške, avšak túto vedomosť je potrebné odvíjať od toho, kedy oprávnený subjekt získal vedomosť o skutkových okolnostiach, z ktorých možno vyvodíť toto bezdôvodné obohatenie. Nie sú vôbec relevantné jeho právne znalosti, teda či vedel o príslušnej právnej úprave alebo judikatúre súdov. Uvedený záver vyvodil súd prvej inštancie aj z viacerých rozhodnutí krajských súdov SR (napr. rozsudok Krajského súdu v Trenčíne č. k. 17Co/372/2015-170 zo dňa 27.04.2016), Najvyššieho súdu SR (sp zn. 1Cdo/67/2011), Ústavného súdu SR (III. ÚS 413/2013), Najvyššieho súdu ČR (sp. zn. 26Cdo/785/2011). Mal za to, že žalobkyňa sa o skutkových okolnostiach bezdôvodného obohatenia žalovaného dozvedela v čase jednotlivých úhrad presahujúcich istinu úveru a pre súd nie je akceptovateľný názor o plynutí dvojročnej subjektívnej

premlčacej lehoty až od roku 2017, kedy sa žalobkyňa údajne dozvedela o bezdôvodnom obohatení od Združenia HOOS. V tejto súvislosti poukázal aj na nevyvrátiteľnú domnienku o znalosti právnych predpisov upravenú v § 2 zákona č. 1/1993 Z.z. o Zbierke zákonov SR. Navyše súd prvej inštancie považoval listinný dôkaz vo forme prehlásenia Združenia HOOS za nepoužiteľný, nakoľko odporuje skutočnosti vzhľadom na výpoveď samotnej žalobkyne, ktorá poprela, že by niekedy HOOS navštívila. V tomto prípade žalobkyňa poslednú splátku úveru uhradila 22.09.2010, takže dvojročná premlčacia lehota uplynula najneskôr 22.09.2012, pričom žaloba bola podaná podstatne neskôr. Pokiaľ ide o objektívnu premlčaciu lehotu vzhľadom na zistenú skutočnosť, že žalovaný prostredníctvom svojej obchodnej zástupkyne svojvoľne uviedol nepravdivý účel úveru (výkon povolania), súd prvej inštancie súhlasil s názorom žalobkyne o úmyselnom bezdôvodnom obohatení žalovaného a tým o desaťročnej premlčacej lehote. Nič to však nezmenilo na tom, že k premlčaniu nároku došlo už uplynutím subjektívnej premlčacej doby. Pokiaľ ide o žalobu o vyslovenie neprijateľnej zmluvnej podmienky, súd prvej inštancie zastáva názor, že niet dôvodu na vyslovenie neprijateľnej zmluvnej podmienky v individuálnom spotrebiteľskom spore, ak zmluvný vzťah medzi stranami je už ukončený plnením a súd nevyhovuje žalobe o plnenie, ktoré súvisí s neprijateľnou zmluvnou podmienkou, ako to vyplýva z § 299 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“).

4. O nároku na náhradu trov konania súd prvej inštancie rozhodol podľa § 262 ods. 1 CSP a § 255 ods. 1 CSP a § 257 CSP. V spore bol úspešný žalovaný, a preto mu vznikol na náhradu trov konania. Zároveň však vzhľadom na pomery strán, ale aj okolnosti tohto prípadu aplikoval § 257 CSP o nepriznaní nároku na náhradu trov konania úspešnému žalovanému. Zohľadnil tú skutočnosť, že žalovaný sa snažil zámerne vyhnúť aplikácii zákona o spotrebiteľských úveroch svojvoľným vyznačením účelu poskytnutého úveru a prihladol na invaliditu žalobkyne.

5. Proti tomuto rozsudku v celom rozsahu podala žalobkyňa v zákonnej lehote odvolanie. Odvolanie podala z dôvodu nesprávnych skutkových zistení a z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci súdom prvej inštancie. Žalobkyňa sa stotožnila s konštatovaním sudu, že subjektívna premlčacia lehota začína plynúť od doby, kedy sa oprávnený subjekt dozvedel o bezdôvodnom obohatení povinného subjektu a o jeho výške, avšak túto vedomosť je potrebné odvíjať od toho, kedy oprávnený subjekt získal vedomosť o skutkových okolnostiach, z ktorých možno vyvodiť toto bezdôvodné obohatenie. Avšak nestotožnila sa s tým, ako súd prvej inštancie toto konštatovanie chápe a vykladá. Súdom prvej inštancie rozlíšenie subjektívnej premlčacej lehoty a objektívnej premlčacej lehoty úplne neguje a subjektívnu premlčaciu lehotu stotožňuje s objektívnou premlčacou lehotou. Za rozhodujúci pre začiatok plynutia subjektívnej premlčacej lehoty pre uplatnenie práva na vydanie plnenia z bezdôvodného obohatenia v zmysle § 107 ods. 1 Občianskeho zákonníka je potrebné podľa jej názoru považovať deň, kedy sa oprávnený v konkrétnom prípade skutočne dozvie o tom, že na jeho úkor došlo k bezdôvodnému obohateniu a kto ho získal; nie je pritom rozhodujúce, že oprávnený mal možnosť dozvedieť sa potrebné skutočnosti už skôr (rozsudok NS SR, sp. zn. 3Cdo/145/2004). Pre začiatok plynutia subjektívnej premlčacej doby na uplatnenie práva na vydanie bezdôvodného obohatenia sa vyžaduje skutočná (preukázaná), nielen predpokladaná vedomosť oprávneného. Uviedla, že nevedela, že platby, ktoré od nej žalovaný prijal nad výšku istiny, prijíma protizákonne. Žila v omyle, že žalovaný tieto platby prijíma v súlade so zákonom a tento omyl spôsobil žalovaný porušením spotrebiteľského práva, pričom verila tomu, že pri poskytovaní úveru postupuje s náležitou starostlivosťou, bezo zbytku podľa zákona. Až od združenia na ochranu spotrebiteľov sa dozvedela, že žalovaný od nej prijal platby v rozpore so zákonom a že jej predložil na podpis formulárovú spotrebiteľskú zmluvu, ktorá v rozpore so zákonom vytvárala dojem, že na platby, na ktoré podľa zákona právo nemal, právo má. Až získaním vedomosti o týchto skutočnostiach, prichádzalo u nej do úvahy podanie žaloby, a až od tohto momentu mohla začať plynúť subjektívna premlčacia lehota. Čo sa týka zamietnutia žaloby o určenie neprijateľnosti zmluvnej podmienky uviedla, že súd prvej inštancie vychádza pri výklade § 137 CSP len z právneho stavu účinného do 01.01.2018. Nemali by byť žiadne pochybnosti o tom, že od 01.01.2018 sa môže spotrebiteľ pred súdom domáhať určenia neprijateľnosti zmluvnej podmienky, keď to ustanovenie § 11 ods. 4 zák. č. 129/2010 Z. z. výslovne umožňuje, a to práve s odkazom na § 137 CSP. Ak ustanovenie § 11 ods. 4 zák. č. 129/2010 Z. z., v platnom znení, práve s odkazom na § 137 CSP, umožňuje spotrebiteľovi domáhať sa určenia neplatnosti zmluvy žalobou, tak v zmysle zásady, že vo väčšom je obsiahnuté menšie, ak sa spotrebiteľ môže domáhať žalobou určenia neplatnosti zmluvy o spotrebiteľskom úvere, tak sa môže domáhať žalobou aj určenia neplatnosti ktorejkoľvek neplatnej časti zmluvy o spotrebiteľskom úvere, teda aj určenia neprijateľnosti zmluvnej podmienky, lebo určenie neprijateľnosti zmluvnej podmienky, je

taktiež určením neplatnosti zmluvy. Navrhla zrušiť napadnutý rozsudok a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

6. Krajský súd v Prešove ako súd odvolací (§ 34 CSP) po zistení, že odvolanie bolo podané v zákonom stanovenej lehote (§ 362 ods. 1 CSP), oprávnenou osobou (§ 359 CSP) proti rozhodnutiu, proti ktorému je odvolanie prípustné (§ 355 CSP), preskúmal napadnuté rozhodnutie ako aj konanie mu predchádzajúce v zmysle zásad vyplývajúcich z ust. § 379 a nasl. CSP, bez nariadenia pojednávania (§ 385 CSP a contrario) dospel k záveru, že rozhodnutie súdu prvej inštancie je potrebné zrušiť a vrátiť na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

7. Odvolací súd v odvolacom konaní posúdil relevantnosť konkrétnych odvolacích dôvodov v kontexte s namietaným nesprávnym právnym posúdením, to, či súd prvej inštancie na zistený skutkový stav správne, v úplnosti, aplikoval príslušné právne predpisy, či riadne svoje rozhodnutie odôvodnil, to s prihliadnutím na to, že v odôvodnení rozhodnutia nemusí byť daná odpoveď na každú námietku alebo argument v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú rozhodujúci význam pre rozhodnutie o odvolaní (Ústavný súd Slovenskej republiky II.ÚS 78/05).

8. Podľa § 107 ods. 1 OZ, právo na vydanie plnenia z bezdôvodného obohatenia sa premlčí za dva roky odo dňa, keď sa oprávnený dozvie, že došlo k bezdôvodnému obohateniu a kto sa na jeho úkor obohatil.

9. Z obsahu spisu vyplýva, že dňa 19.11.2009 žalobkyňa ako dlžník a žalovaný ako veriteľ uzavreli zmluvu o úvere č. XXXXXXXXXXXX, ktorej predmetom bolo poskytnutie úveru vo výške 300 eur. Žalobkyňa ako dlžníčka sa zaviazala vrátiť veriteľovi predmetný úver zvýšený o príslušný poplatok vo výške 264 eur, t.j. celkovú čiastku 564 eur v 12 mesačných splátkach vo výške 47 eur počnúc dňom 28.12.2009. Súčasťou zmluvy boli aj Všeobecné podmienky poskytnutia úveru žalovaného. Ďalej sa v spise nachádza Výpis z klientskej zóny k zmluve č. XXXXXXXXXXXX zo dňa 19.11.2009, podľa ktorého žalobkyňa splatila celkovú dlžnú sumu vo výške 564 (č. I. 6 spisu).

10. Súd prvej inštancie dospel k záveru, že v prípade subjektívnej premlčacej lehoty lehota začala plynúť dňom, keď žalobkyňou zaplatená čiastka presiahla čiastku žalobkyni žalovaným poskytnutú. Čo bolo v septembri 2010 a subjektívna premlčacia lehota uplynula v septembri 2012. Na základe žalovaným vznesenej námietky premlčania súd prvej inštancie vyhodnotil žalobný nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia ako premlčaný.

11. V danej právnej veci bezdôvodné obohatenie vzniklo v dôsledku bezúročnosti a bezpoplatkovosti úveru, keď žalovaný nedodrжал ustanovenia zákona č. 258/2001 Z. z. o spotrebiteľských úveroch / absencia zákonom požadovaných náležitostí zmluvy o úvere podľa § 4 ods. 2 písm. g), h), i), j) a k)/.

12. Kým pre objektívnu dobu by mal byť okamih jej začiatku nepochybný (čas platenia úrokov zo strany žalobcu) a otázna je už len dĺžka objektívnej premlčacej doby, tak pri subjektívnej premlčacej dobe bude dôležité zistenie, kedy sa žalobca dozvie o tom, že sa žalovaný na jeho úkor bezdôvodne obohatil a v akej výške.

13. Doposiaľ nebola prekonaná judikatúra súdneho dvora Európskej únie o existencii nezanedbateľného nebezpečenstva, že priemerný spotrebiteľ nepoukáže na neprijateľnosť zmluvnej podmienky v čase jej uzatvárania (porov. spojené prípady C-240 až 244/98). Tým sa ale zákonite natíska otázka, že ak takéto obavy existujú v čase vzniku zmluvy, o čo menšie obavy existujú v čase, keď spotrebiteľ vykonáva reálne plnenie z takejto zmluvnej podmienky. Zdá sa, že je tu rovnaké nebezpečenstvo a reálny život to potvrdzuje, že spotrebiteľia platia z nevedomosti správne aplikovať právo.

14. Je úplne logické sa domnievať, že spotrebiteľia by asi sotva platili, ak by mali vedomosť, že platiť nemajú. Nie sú však chránení neobmedzenú dobu, ale len kým im neuplynie objektívna premlčacia doba, ktorá začína plynúť bez ohľadu na to, či sa dozvedeli o bezdôvodnom obohatení a o tom, kto sa na ich úkor obohatil.

15. Odvolací súd preto zásadne nemôže súhlasiť s názorom súdu prvej inštancie, že už v čase, kedy došlo k plneniu nad rámec poskytnutej čiastky, žalobkyni začala plynúť premlčacia doba (arg. slovo „došlo“ ako relevantné no pri objektívnej premlčacej dobe; § 107 ods.2 OZ).

16. Zdá sa, že viaceré súdy posudzujú začiatok subjektívnej premlčacej doby už od času, kedy spotrebiteľ plní s odôvodnením, že má poznať právo, a preto už v tom čase sa spotrebiteľ dozvedá o bezdôvodnom obohatení. Odvolací súd sa s týmto názorom nestotožňuje. Každý je povinný poznať právo, no nikomu nemožno nanútiť povinnosť, aby to právo vedel aj správne aplikovať.

17. Zákon pre začiatok plynutia subjektívnej premlčacej doby predpokladá to, kedy sa dotknutá osoba dozvedela o bezdôvodnom obohatení a kto ho získal. Nie teda čas, od kedy sa dozvedieť mala a mohla s poukazom na to, že mala poznať právo. Právny poriadok slova „vedieť mal a mohol“ pritom obsahuje v iných prípadoch, no na účely začiatku premlčacej doby ich nestanovil.

18. Existuje obava, že nedôsledným výkladom zákonného termínu „dozvie“ sa, potiera rozdiel medzi objektívnou a subjektívnou dobou. Najzávažnejšie negatívne následky by nastali v prípade rozumovo menej vyspelých osôb, ktorým by sa nanútila povinnosť poznať aplikáciu práva bez ohľadu na úroveň ich mysle. (OGH 3Ob592/77 „Na slabomyslenosť podľa § 879 Abs 2 Z 4 ABGB je potrebný menší stupeň slabosti mysle ako taký, ktorý má za následok nesvojprávnosť“).

19. Inými slovami povedané, nemožno prikázať všetkým bez rozdielu úrovne mysle byť „advokátom“, aj keď ani u advokátov nemožno vylúčiť, že sa o bezdôvodnom obohatení dozvedia až s odstupom času po vykonaní plnenia.

20. Pre začiatok plynutia subjektívnej doby je rozhodujúce poznanie skutkových okolností (ani nie tak právneho posúdenia), no okolností nie zo zmluvy, ale okolností z porušenia práva, v danom prípade z bezdôvodného obohatenia (okolnosť, že došlo k porušeniu zákona, o výške bezdôvodného obohatenia a príčinnej súvislosti medzi prvými dvoma okolnosťami). Zdá sa teda, že nepostačujú pochybnosti, ale „dozvedenie“ sa o skutkových okolnostiach bezdôvodného obohatenia (do pozornosti tiež Nález ÚS ČR II. 2460/17 zo dňa 19.03.2018).

21. Odvolací súd zástava názor, že subjektívna premlčacia doba začína plynúť od okamihu, kedy oprávnený zistí skutkové okolnosti, z ktorých možno vyvodiť vznik bezdôvodného obohatenia na strane zodpovedného subjektu a orientačne aj jeho rozsah tak, aby bolo možné približne určiť výšku náhrady v peniazoch. Vyžaduje sa pritom skutočná, nie iba predpokladaná vedomosť oprávneného o tom, že na jeho úkor bolo získané bezdôvodné obohatenie a kto ho získal. Nie je podstatná a rozhodujúca okolnosť, kedy sa oprávnený subjekt pri náležitej starostlivosti musel alebo mohol dozvedieť, že na jeho úkor došlo k vzniku bezdôvodného obohatenia, ale to, kedy sa o tejto okolnosti skutočne dozvedel. Rozhodujúci je teda subjektívny moment, kedy sa oprávnený dozvie o okolnostiach, ktoré sú rozhodujúce pre uplatnenie tohto práva. Začiatok plynutia subjektívnej premlčacej doby na vydanie plnenia z bezdôvodného obohatenia sa neviaže na čas, od kedy sa žalobkyňa dozvedieť mala a mohla s poukazom na to, že mala poznať právo, ale na okamih, kedy sa skutočne dozvedela, že na jej úkor sa žalovaný bezdôvodne obohatil, teda vtedy, kedy mala žalobkyňa k dispozícii údaje, ktoré jej umožňovali podať žalobu na vydanie plnenia z bezdôvodného obohatenia, teda, keď sa dozvedela, že právny dôvod na plnenie úrokov a poplatkov z jednotlivých zmlúv nebol od začiatku daný.

22. Relevanciu má teda to, od kedy sa dotknutá osoba dozvie, že plniť nemala a nie že plnila. Žalobkyňa vyhlásila, že o tom, že sa na jej úkor niekto obohatil, resp., že tým, kto sa na jej úkor obohatil, je žalovaný, sa dozvedela od Združenia na ochranu občana spotrebiteľa HOOS dňa 28.08.2017 a ako dôkaz predložila písomné prehlásenie Združenia na ochranu občana spotrebiteľa HOOS zo dňa 28.08.2017 (č. I. 16 spisu). Z prehlásenia Združenia na ochranu občana spotrebiteľa HOOS zo dňa 28.08.2017 nepochybne vyplýva, že na združenie sa obrátila žalobkyňa so žiadosťou, že sa potrebuje poradiť s úvermi, ktoré uzavrela so spoločnosťou POHOTOVOSTĚ, s.r.o. Po predložení zmluvy č. XXXXXXXXX zo dňa 19.11.2009, bola informovaná o bezúročnosti a bezpoplatkovosti úveru poskytnutého na základe tejto zmluvy a existencii neprijateľných zmluvných podmienok. Z obsahu tohto prehlásenia je ďalej zrejmé, že žalobkyňa bola informovaná o tom, že na strane žalovaného došlo k bezdôvodnému obohateniu o sumu 264 eur.

23. Súd prvej inštancie v odôvodnení napadnutého rozhodnutia poukázal na to, že listinný dôkaz vo forme písomného prehlásenia Združenia na ochranu občana spotrebiteľa HOOS zo dňa 28.08.2017 je nepoužiteľný, nakoľko samotná žalobkyňa vo svojej výpovedi pred súdom poprela, že by niekedy

združenie navštívila. Z obsahu spisu je zrejmé, že súd prvej inštancie si predvolal žalobkyňu na výsluch na pojednávanie stanovenom. Zo zápisnice z pojednávania zo dňa 09.03.2018 (č. I. 56 spisu) vyplýva, že žalobkyňa sa dostavila na pojednávanie a vypovedala okrem iného o tom, že o predmetnom združení ešte nepočula a nenavštívila ho. Odvolací súd si vypočul zvukový záznam z pojednávania zo dňa 09.03.2018 a zistil, že právny zástupca žalobkyne bezprostredne po výsluchu žalobkyne súdom poukázal na to, že vzhľadom na vek a zdravotný stav žalobkyne nie je nutné, aby sa dostavila osobne do Združenia na ochranu občana spotrebiteľa HOOS a že tak urobila prostredníctvom svojho syna, ktorý jej pomáha z dôvodu jej slabej mobility. Uviedla, že z písomného prehlásenia nevyplýva, že sa žalobkyňa osobne obrátila na združenie. Odvolací súd zistil, že v zápisnici o pojednávaní zo dňa 09.03.2018 toto vyjadrenie právneho zástupcu žalobkyne nie je uvedené. Vzhľadom na uvedené preto odvolací súd konštatuje, že sú tu pochybnosti v závere súdu prvej inštancie o nepoužiteľnosti písomného prehlásenia Združenia na ochranu občana spotrebiteľa HOOS vo vzťahu k uneseniu dôkazného bremena o subjektívnej premlčacej lehote.

24. Odvolací súd sa taktiež nestotožnil so záverom súdu prvej inštancie, že žalobkyňa sa mohla domáhať vyslovenia neprijateľnosti zmluvných podmienok iba v čase trvania zmluvného vzťahu s odôvodnením, že po ukončení zmluvy zanikajú práva a povinnosti zmluvných strán, kedy už nemôže dochádzať k porušeniu práv a povinností ustanovených zákonom s cieľom ochrany spotrebiteľa.

25. Slovenská republika je v zmysle jej újijných záväzkov, najmä článku 6 Smernice Rady 93/13/EHS, povinná zabezpečiť spotrebiteľovi vysokú mieru ochrany jeho práv v tom zmysle, aby nekalé podmienky použité v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľom zo strany predajcu alebo dodávateľa v zmysle vnútroštátneho práva neboli záväzné pre spotrebiteľa. Účinnú ochranu v tomto zmysle možno dosiahnuť len ak má súd právomoc zhodnotiť neprijateľné podmienky z úradnej povinnosti (viď rozhodnutie SD EÚ vo veci C-240/98 až C-244/98 Océano Grupo Editorial SA).

26. V zmysle § 298 v spojení s § 295 CSP je súd povinný aj bez návrhu skúmať neprijateľnosť zmluvných podmienok, a to všetkých podmienok súvisiacich so spotrebiteľskou zmluvou, na tento účel a bez návrhu obstará a zabezpečí dôkaz a vykoná ho a výslovne uvedie vo výroku znenie zmluvnej podmienky ak dospeje k záveru o jej neprijateľnosti. Tieto ustanovenia predstavujú v Civilnom sporovom poriadku odôvodnenú výnimku z dispozičného princípu a z princípu ne ultra petitem. Pritom skúmanie neprijateľných zmluvných podmienok sa týka nielen samotnej spotrebiteľskej zmluvy, ale aj všetkých zmluvných dokumentov s ňou súvisiacich (napr. aj Všeobecných obchodných podmienok a pod.).

27. Odvolací súd má za to, že zvýšená ochrana spotrebiteľov v zmluvných vzťahoch týkajúcich sa spotrebiteľských zmlúv musí byť vyjadrená aj ochranou prostredníctvom procesných prostriedkov. Do 30.06.2016 týmto ustanovením bol § 80 písm. c) OSP. Od 01.07.2016 je ním ust. § 298 CSP v spojení s § 137 písm. c) CSP. Odvolací súd uvádza, že systém ochrany spotrebiteľov vychádza z toho, že spotrebiteľ sa v porovnaní s predajcom alebo dodávateľom nachádza v znevýhodnenom postavení, pokiaľ ide o vyjednávaciu silu, ako aj o úroveň informovanosti, a táto situácia ho vedie k pristúpeniu na podmienky pripravené vopred predajcom alebo dodávateľom bez toho, aby mohol vplyvať na ich obsah. Preto vzhľadom na toto znevýhodnené postavenie článok 6 ods. 1 Smernice Rady 93/13/EHS stanovuje, že nekalé podmienky nie sú pre spotrebiteľa záväzné. S cieľom zabezpečiť úroveň ochrany, ktorú chce citovaná smernica dosiahnuť, SD EÚ viackrát zdôraznil, že tento nerovný stav medzi spotrebiteľom a dodávateľom môže byť kompenzovaný iba pozitívnym zásahom, vonkajším vo vzťahu k samotným účastníkom zmluvy. Preto ES EÚ rozhodol, že vnútroštátny súd musí ex offo nariadiť vykonávanie dôkazov s cieľom zistiť, či ustanovenie nachádzajúce sa v zmluve, ktorá bola uzavretá medzi dodávateľom a spotrebiteľom, patrí do pôsobnosti smernice a v prípade, že to tak je, posúdiť ex offo prípadnú nekalú povahu tohto ustanovenia. Táto možnosť priznaná súdu bola posúdená ako nevyhnutná preto, aby bola pre spotrebiteľa zabezpečená účinná ochrana, najmä s ohľadom na nezanedbateľné nebezpečenstvo toho, že tento spotrebiteľ o svojich právach nevie alebo má ťažkosti s ich uplatnením (opätovne viď rozhodnutie SD EÚ vo veci C-240/98 až C-244/98 Océano Grupo Editorial SA).

28. V uvedených intenciách je nutné hodnotiť aj naliehavý právny záujem u spotrebiteľa na vyslovení neprijateľnosti zmluvnej podmienky. Naliehavý právny záujem žalobkyne - spotrebiteľa na určení neprijateľnosti zmluvnej podmienky v spotrebiteľskej zmluve vyplýva priamo zo zákona (§ 53a OZ). Takýmto určením sa naplňa cieľ Smernice Rady č. 93/13/EHS z 05.04.1993 o nekalých podmienkach

v spotrebiteľských zmluvách zabrániť neustálemu používaniu neprijateľnej zmluvnej podmienky. Naliehavý právny záujem je daný aj z dôvodu právnej istoty v otázke napr. skutočnej výšky dlhu. Preto ho spotrebiteľ nemusí preukazovať.

29. V prejednávanej veci však nie je možné neviazať do úvahy tú skutočnosť, že aj keď došlo k ukončeniu vzťahu medzi stranami sporu, žalobkyňa ako spotrebiteľka má možnosť domáhať sa voči žalovanému viacerých nárokov napr. vydania bezdôvodného obohatenia, zaplata prirátaného finančného zadosťučinenia a iné. Podľa názoru odvolacieho súdu nie je podstatné, či v prípade uplatnenia si niektorých svojich nárokov, vyplývajúcich jej z titulu ochrany spotrebiteľa, bude v budúcnosti alebo nebude úspešná, napr. z dôvodu námietok týkajúcich sa uplynutia času. Aj podľa judikatúry SD EÚ totiž plynutie času nemôže byť skutočnosťou znemožňujúcou ochranu práv spotrebiteľa pred nekalými obchodnými podmienkami.

30. Právo súdu vysloviť v konkrétnom prípade neprijateľnosť zmluvnej podmienky ostalo aj po nadobudnutí účinnosti CSP zachované, ale na rozdiel od rozhodnutia vydaného v konaní podľa § 301 a nasl. CSP len s účinkami inter partes (viď uznesenie NS SR z 23.01.2017, sp. zn. 6MCdo/20/2016).

31. S názorom súdu prvej inštancie, že spotrebiteľ sa môže domáhať ochrany svojho práva iba v čase trvania zmluvného vzťahu, nie po ukončení zmluvy nemôže odvolací súd súhlasiť vzhľadom na dôvody vyslovené vyššie. Ak je spotrebiteľovi umožnené domáhať sa svojho práva do budúcnosti napr. uplatnením si vydania bezdôvodného obohatenia od žalovaného alebo žiadať prirátaného finančného zadosťučinenia, je namieste aj predmetná žaloba o vyslovenie neprijateľnosti zmluvnej podmienky.

32. Je len na spotrebiteľovi, ktoré právo si zvolí, resp. ktoré právo z viacerých práv použije. Niet žiadneho dôvodu z okruhu úspešne vedených vecí pred súdom vylučovať práve rozsudok o neplatnosti niektorej zmluvnej podmienky, ak ju spôsobil dodávateľ pri zanedbaní povinnosti postupovať s odbornou starostlivosťou (§ 7 ods. 2 písm. a) ZOS). Za porušenie povinnosti postupovať s odbornou starostlivosťou treba považovať aj používanie neprijateľných zmluvných podmienok (§ 3 ods. 3 ZOS, § 53 ods. 1 OZ), nekalých obchodných praktík (§ 7 a nasl. ZOS), ale aj iné porušenie práv spotrebiteľa (viď uznesenie Krajského súdu v Prešove sp. zn. 6Co/220/2012 z 30.08.2013).

33. V doterajšom konaní sa súd nevyrovnal s inými právoplatnými súdnymi rozhodnutiami v obdobných spoločenských vzťahoch ako je prejednávaná vec a konanie viedol v zásadnom odklone od správneho právneho posúdenia veci s dopadom na procesné strany a ich právo na spravodlivý proces. Zároveň aj vec nesprávne právne posúdil ohľadom návrhu žalobkyne na vyslovenie neprijateľnosti zmluvných podmienok. To boli dôvody pre zrušenie rozsudku a vrátenie veci na ďalšie konanie a nové rozhodnutie (§ 389 ods. 1 písm. b) a c) CSP).

34. Úlohou súdu prvej inštancie bude priznať princípu ochrany slabšej zmluvnej strany právnu silu ústavného princípu, umožniť stranám procesné práva v súvislosti s novým názorom na začiatok premlčacej doby, novo posúdiť subjektívnu premlčaciu dobu od momentu, kedy sa žalobkyňa dozvedela o relevantných skutkových okolnostiach pre podanie žaloby, a teda o skutku nie zo zmluvy, o skutku z porušenia práva, teda o všetkých skutkových zložkách bezdôvodného obohatenia, o skutočnej, nie predpokladanej vedomosti o skutku z porušenia práva. V tejto súvislosti sa súd prvej inštancie vyrovná s tvrdením právneho zástupcu žalobkyne o tom, že syn žalobkyne mal vzhľadom na jej slabšiu mobilitu kontaktovať Združenie na ochranu občana spotrebiteľa HOOS za účelom poradenia sa s úverovými zmluvami, ktoré uzavrela so žalovaným. Bude dôležité vytvoriť procesný priestor aj pre procesnú obranu žalovaného k tvrdeniu žalobkyne a predloženým dôkazom. Bude potrebné dôsledne sa zaoberať návrhom žalobkyne na určenie neprijateľných zmluvných podmienok a v prípade, že bude návrh žalobkyne v tejto časti dôvodný, vysloviť ich neprijateľnosť, Zároveň súd rozhodne aj o trovách odvolacieho konania (§ 396 CSP).

35. Toto rozhodnutie bolo prijaté senátom odvolacieho súdu pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu odvolanie nie je prípustné.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolaťel musí byť s výnimkou prípadov podľa § 429 ods. 2 v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).